EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

20. oktoober 2011 *

Kohtuasjas C-225/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sozialgericht Nürnberg'i (Saksamaa) 26. aprilli 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. mail 2010, menetluses

Juan Pérez García,

José Arias Neira,

Fernando Barrera Castro,

Dolores Verdún Espinosa, José Bernal Fernández'i õigusjärglane,

versus

Familienkasse Nürnberg,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J. N. Cunha Rodrigues, kohtunikud U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh (ettekandja) ja A. Arabadjiev,

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikus menetluses ja 14. aprilli 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– F. Barrera Castro, esindaja: Frankfurdi Hispaania konsulaadi osakonna juhataja A. González Maeztu,

– Saksamaa valitsus, esindaja: N. Graf Vitzthum,

– Hispaania valitsus, esindajad: B. Plaza Cruz ja S. Centeno Huerta,

– Euroopa Komisjon, esindaja: V. Kreuschitz,

olles 9. juuni 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3) ning muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1992/2006 (ELT L 392, lk 1), (edaspidi „määrus nr 1408/71") artikleid 77 ja 78.

2 Eelotsusetaotlus esitati J. Perez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro ning samuti D. Verdún Espinosa kui J. Bernal Fernándezi õigusjärglase ja Familienkasse Nürnbergi (Nürnbergi peretoetuste kassa) vahelise nelja kohtuvaidluse raames, mis käsitlesid viimase keeldumist maksta kõnealustele isikutele nende täisealiste puudega laste eest ülalpeetavate laste eest makstavaid toetusi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

3 Määruse nr 1408/71 artikli 1 punkt u sätestab, et nimetatud määruse kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

„i) *perehüvitis* – kõik perekonna väljaminekute katmiseks antavad rahalised või mitterahalised hüvitised, mida antakse artikli 4 lõike 1 punktis h osutatud õigusaktide alusel, välja arvatud II lisas osutatud spetsiaalsed sünni- või lapsendamistoetused;

ii) *peretoetus* – korrapärane rahaline toetus, mida antakse sõltuvalt pereliikmete arvust ja vanusest".

4 Kõnealuse määruse artikli 4 lõike 1 punkti h kohaselt kohaldatakse seda määrust „kõigi õigusaktide suhtes, mis reguleerivad järgmisi sotsiaalkindlustusliike: […] perehüvitised."

5 Määruse nr 1408/71 artikli 10a lõike 1 kohaselt ei kohaldata määruse III jaotise sätteid rahaliste mitteosamakseliste erihüvitiste suhtes; isikud, kelle suhtes kõnealust määrust kohaldatakse, saavad neid hüvitisi üksnes oma elukohaliikmesriigi territooriumil kõnealuse riigi õigusaktide kohaselt juhul, kui need hüvitised on nimetatud IIa lisas.

6 Määruse nr 1408/71 IIa lisa „Rahalised mitteosamakselised erihüvitised" sisaldab punktis „H. Hispaania" järgmisi märkusi:

„a) miinimumsissetuleku tagatis [7. aprilli 1982. aasta seadus nr 13/1982 puudega isikute sotsiaalse integratsiooni kohta (Ley 13/1982 de Integración Social de los Minusválidos), *Boletín Oficial del Estado*, edaspidi „*BOE*", nr 103, 30.4.1982, lk 11106];

[…]

c) mitteosamakselised invaliidsus- ja vanaduspensionid, mis on ette nähtud [20. juuni 1994. aasta kuninga seadusandliku dekreedi 1/1994, millega kiideti heaks sotsiaalkindlustuse üldseaduse konsolideeritud tekst (Real Decreto Legislativo 1/1994 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de Seguridad Social) (*BOE* nr 154, 29.6.1994, lk 20658),] artikli 38 lõikega 1;

[…]".

7 Määruse nr 1408/71 III jaotise pealkirjast nähtuvalt näeb see ette eri liiki hüvitistega seotud erisätteid.

8 Kõnealuse määruse nr 1408/71 III jaotise 7. peatüki „Perehüvitised" alla kuulub artikkel 76 „Prioriteetsusreeglid juhul, kui õigus saada perehüvitisi pädeva riigi õigusaktide alusel ja selle liikmesriigi õigusaktide alusel, kus pereliikmed elavad, kattuvad", mis sätestab järgmist:

„1. Kui ühel ja samal ajavahemikul antakse perehüvitisi sama pereliikme eest ja töötamise või tegutsemise tõttu selle liikmesriigi õigusaktide alusel, kelle territooriumil

pereliikmed elavad, peatatakse õigus saada hüvitisi teise liikmesriigi õigusaktide alusel asjakohasel juhul artikli 73 või 74 alusel selle summa ulatuses, mida antakse esimese liikmesriigi õigusaktide alusel.

2. Kui hüvitisi ei taotleta liikmesriigis, mille territooriumil pereliikmed elavad, võib teise liikmesriigi pädev asutus lõike 1 sätteid kohaldada nii, nagu oleksid hüvitised määratud esimeses liikmesriigis."

9 Samasse III jaotisesse kuuluvas 8. peatükis „Hüvitised pensionäride ülalpeetavatele lastele ja orbudele" sisaldub artikkel 77, mis on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesoleva artikli kohaldamisel mõistetakse terminit „hüvitised" kui vanadus-, invaliidsus- või tööõnnetus- või kutsehaiguspensioni saavatele isikutele makstavat peretoetust ning nende laste eest makstavat pensionisuurendit või pensionilisa, välja arvatud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusskeemi alusel määratav pensionilisa.

2. Olenemata sellest, millise liikmesriigi territooriumil elab pensionär või elavad tema lapsed, antakse hüvitisi vastavalt järgmistele reeglitele:

a) üksnes ühe liikmesriigi õigusaktide alusel pensioni saavale pensionärile vastavalt pensioni eest vastutava liikmesriigi õigusaktidele;

b) kahe või enama liikmesriigi õigusaktide alusel pensioni saavale pensionärile:

i) vastavalt selle riigi õigusaktidele, kelle territooriumil ta elab, tingimusel et vajaduse korral artikli 79 lõike 1 punkti a sätteid arvestades on ta selle riigi õigusaktide alusel omandanud õiguse saada üht lõikes 1 osutatud hüvitistest,

[…]”.

10 Määruse nr 1408/71 artikkel 78 „Orvud” kuulub samuti kõnealusesse 8. peatükki ning näeb ette järgmist:

„1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab mõiste „hüvitis” peretoetusi ja vajaduse korral orbude lisa- või eritoetusi.

2. Olenemata sellest, millise liikmesriigi territooriumil orb või teda tegelikult ülalpidav füüsiline või juriidiline isik elab või asub, antakse orvuhüvitisi vastavalt järgmistele reeglitele:

a) sellise surnud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kelle suhtes kehtisid üksnes ühe liikmesriigi õigusaktid, orvule vastavalt selle riigi õigusaktidele;

b) sellise surnud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kelle suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusaktid, orvule:

i) vastavalt selle liikmesriigi õigusaktide sätetele, mille territooriumil orb elab, tingimusel et vajaduse korral artikli 79 lõike 1 punkti a sätteid arvestades on ta selle riigi õigusaktide alusel omandanud õiguse saada üht lõikes 1 osutatud hüvitist;

[…]".

11 Määruse nr 1408/71 artikli 5 kohaselt „[täpsustavad liikmesriigid] teatatud ja avaldatud deklaratsioonides […] artiklites 77 ja 78 osutatud hüvitised".

12 Oma vastavalt kõnealusele artiklile 5 esitatud deklaratsioonis (EÜT 2003, C 210, lk 1) märkis Saksamaa Liitvabariik, et ülalpeetavate laste eest makstavate hüvitiste seaduse (Bundeskindergeldgesetz, edaspidi „BKGG") alusel pensionäride laste eest makstavad hüvitised kujutavad endast määruse nr 1408/71 artiklites 77 ja 78 nimetatud peretoetusi.

13 Samale artiklile vastavalt esitatud deklaratsioonis (ELT 2005, C 79, lk 9) märkis Hispaania Kuningriik, et nende sätete kohaldamisalasse kuuluvad seadusandlikus dekreedis 1/1994 ette nähtud perehüvitised ja orvuhüvitised.

Siseriiklik õigus

Saksamaa õigusnormid

14 BKGG annab 28. jaanuaril 2009 avaldatud redaktsioonis (*BGBl.* 2009 I, lk 142) pensionäridele õiguse saada ülalpeetavate laste eest toetust kuni nende 18-aastaseks ja teatud tingimustel isegi 25-aastaseks saamiseni (edaspidi „Saksa ülalpeetavate laste hüvitis"). Puudega laste puhul, kes ei suuda end ise elatada, näeb BKGG ette, et seda toetust makstakse ilma mingi vanusepiiranguta, kui puude olemasolu on tuvastatud enne lapse 25-aastaseks saamist. Toetuse summa sõltub ülalpeetavate laste arvust.

Hispaania õigusnormid

15 Eelotsusetaotluse kohaselt võivad 18-aastaseks saanud puudega lapsed taotleda mitteosamakselist invaliidushüvitist eriabi näol seaduse 13/1982 tähenduses (edaspidi „Hispaania mitteosamakseline puuetega isikute hüvitis").

16 Lisaks näeb seadusandlik dekreet 1/1994 ette riigi territooriumil elavatele pensionäridele toetuse maksmise iga riigi territooriumil elava ülalpeetava lapse eest, kes ei ole veel saanud 18-aastaseks, kui perekonna sissetulek ei ületa teatud künnist ning kummalgi vanematest ei ole õigust sarnastele toetustele muu avaliku sotsiaalkindlustusskeemi alusel (edaspidi „Hispaania ülalpeetavate laste hüvitis"). Seda hüvitist

makstakse eluaegselt iga puudega lapse eest, kellel on kas 65 %-line või sellest suurem puue ning seda olenemata lapse vanusest ja ilma sissetulekukünniseta. 33 %, 65 % ja 75 %-line või vastavatest protsentuaalsetest näitajatest suurem puue tingib hüvitise põhisumma vastava suurendamise. Puudega lapse eest seda hüvitist siiski ei maksta juhul, kui talle makstakse samasugust hüvitist muu avaliku sotsiaalkindlustusskeemi alusel, „eriabi" seaduse 13/1982 alusel või „mitteosamakselist invaliidsuspensioni"; sellisel juhul peab huvitatud isik valima ühe neist hüvitistest, mis on tunnistatud ühitamatuteks.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

17 Eelotsusetaotlusest nähtub, et J. Perez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro, ja J. Bernal Fernández (viimane suri põhikohtumenetluse vältel) on Hispaanias elavad Hispaania kodanikud, kes töötasid võõrtöötajatena Saksamaal. Sellest tulenevalt saavad või said nad kõik vanadus- ja/või invaliidsuspensioni nii Hispaanias kui ka Saksamaal, kusjuures viimati nimetatud liikmesriik maksis neile „riiklikku" pensioni üksnes Saksa õigusnormide alusel. Lisaks sellele on või olid kõik nimetatud isikud enam kui 18-aastase puudega lapse isad. Oma lapse puude tõttu said nad Hispaanias eelotsusetaotluse kohaselt seadusega 13/1982 ette nähtud Hispaania mitteosamakselist puuetega isikute hüvitist, kuid mitte seadusandlikus dekreedis 1/1994 ette nähtud Hispaania ülalpeetavate laste hüvitist.

18 Ajavahemikul 2007. aasta novembrist kuni 2008. aasta juunini vastu võetud otsustega keeldus Familienkasse Nürnberg vastavalt konkreetsele juhule J. Perez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro, ja J. Bernal Fernández puhul kas Saksa ülalpeetavate laste hüvitise määramisest või tühistas vastava õiguse ja seda sisuliselt põhjendusel, et neil on Hispaanias õigus peretoetustele suuremas summas, kui on neile Saksamaal

makstav vastav toetus ning et nad võivad seetõttu mis tahes hetkel seda taotleda. Määravaks asjaoluks selles küsimuses oli Familienkasse Nürnbergi arvates see, et Hispaania peretoetusi tuleb maksta, isegi kui puudega laps ei saa sellisel juhul Hispaania mitteosamakselist puudega isikute hüvitist.

19 Kuivõrd J. Perez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro, ja J. Bernal Fernándezi vaided asjaomaste otsuste peale jäeti rahuldamata, esitasid kõik nimetatud isikud ennast puudutavas Sozialgericht Nürnbergile kaebuse, millega taotlesid Saksa ülalpeetavate laste toetuse maksmist. Kuivõrd J. Bernal Fernández suri 20. aprillil 2009, asus kohtuvaidluses tema asemele õigusjärglasena tema lesk D. Verdún Espinosa.

20 Oma eelotsusetaotluses on kõnealune kohus seisukohal, et kõigis tema lahendada olevates kohtuasjades on „omandatud" õigus Hispaania ülalpeetavate laste hüvitisele määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i tähenduses, sest õigusaktides nende hüvitiste määramiseks ette nähtud tingimused on täidetud. Seetõttu, kuivõrd õigus neid hüvitisi saada on välistatud ainuüksi seetõttu, et puudega lapse vanemad on kasutanud Hispaania õiguses ette nähtud valikuvõimalust, kaldub kõnealune kohus arvama, et Hispaania mitteosamakselise puudega isikute hüvitise saamine välistab selle, et huvitatud isikud saaksid taotleda Saksa ülalpeetavate laste hüvitist liikmesriigilt, mis ei ole elukohaliikmesriik ning mis sekkub vaid täiendavalt eespool nimetatud sätete alusel.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et see ei tingi võõrtööliste liikumisvabaduse rikkumist. Nimelt, kui nii Hispaania kui ka Saksa pensioni saav isik kolib Saksamaalt Hispaaniasse, kaotab ta küll eelisõiguse Saksa ülalpeetavate laste hüvitisele, mille määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkt i talle andis tema endise elukohariigi sätete alusel, kuid omandaks sama sätte alusel eelisõiguse

suuremasummalisele ülalpeetavate laste hüvitisele uues elukohaliikmesriigis. Sama toimuks kõnealuse määruse artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i raames.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seevastu seisukohal, et õigust Saksa ülalpeetavate laste hüvitisele võib tunnustada summa piires, mis vastab asjaomaste hüvitiste vahele, kui puudega last, kes saab Hispaania mitteosamakselist puudega isikute hüvitist, ei käsitata või enam ei käsitata Hispaanias ülalpeetava isikuna. Nii oleks see näiteks juhul, kui puudega laps otsustab lõpetada kestvalt oma kooselu vanematega, et elada omaette või ravikodus. Nimelt oleks sellisel juhul välistatud võimalus valida Hispaania ülalpeetavate laste hüvitise ja Hispaania mitteosamakselise puudega isikute hüvitise vahel.

23 Neil asjaoludel otsustas Sozialgericht Nürnberg menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] määruse […] nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et endine töökohariik ei pea tagama peretoetusi mitme liikmesriigi õigusaktide alusel vanadus- või invaliidsuspensioni, tööõnnetus- või kutsehaiguspensioni saavatele isikutele (kahe või mitme pensioni saamise õigusega isikud), kellel on õigus saada pensioni endise töökohariigi õigusnormide alusel (õigus saada pensioni siseriiklike õigusnormide alusel), kui asjaomase isiku elukohariigis on küll ette nähtud võrreldav suurem hüvitis, kuid seda ei ole võimalik saada koos teise hüvitisega, mille kasuks asjassepuutuv isik valikuvõimalust kasutades otsustas?

2. Kas määruse […] nr 1408/71 artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et kui potentsiaalne õigus saada orvupensioni rajaneb endise töökohariigi õigusnormidel (potentsiaalne õigus saada pensioni siseriiklike õigusnormide alusel), siis endine töökohariik ei pea tagama peretoetust orvule, kelle surnud vanem oli töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kelle suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusaktid ning kelle elukohariigis on küll ette nähtud võrreldav suurem hüvitis, kuid seda ei ole võimalik saada koos teise hüvitisega, mille kasuks asjassepuutuv isik valikuvõimalust kasutades otsustas?

3. Kas eelöeldu kehtib ka määruse […] nr 1408/71 artiklite 77 ja 78 kohaldamisalasse kuuluva hüvitise kohta, kui see on küll põhimõtteliselt laste elukohariigis ette nähtud, kuid mille valimise võimalus puudub?"

Eelotsuse küsimused

Esimesed kaks küsimust

24 Oma kahe esimese küsimusega, mida on sobilik uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i sätteid tuleb tõlgendada nii, et sellistel vanadus- ja/või invaliidsuspensioni saajatel või sellise surnud töötaja orvul, kelle suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusaktid, kuid kelle õigus pensionile või orvuhüvitistele tuleneb üksnes endise töökohaliikmesriigi õigusnormidest, on õigus nõuda selle liikmesriigi pädevatelt ametiasutustelt kõnealustes õigusnormides

puudega laste puhul ette nähtud peretoetusi, samas kui nad ei ole elukohaliikmesriigis taotlenud selle riigi õigusaktides ette nähtud võrreldavat suuremat toetust, sest nad on valinud teise puudega isikute hüvitise kasuks, mis on nimetatud toetusega ühitamatu.

25 Need küsimused esitati kohtuvaidluste raames, mille puhul – nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktist 17 – kõnealuste pensionide saajad ning samuti asjaomane orb (edaspidi „huvitatud isikud") tegid valiku saada oma elukohaliikmesriigi pädevatelt ametiasutustelt mitteosamakselist puuetega isikute hüvitist, mille saamine välistab kõnealuse riigi siseriikliku õiguse eeskirjade alusel ülalpeetavate laste, sealhulgas puudega ülalpeetavate laste puhul ette nähtud hüvitiste saamise.

26 Neil asjaoludel on endise töökohaliikmesriigi pädevad ametiasutused seisukohal, et määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunktist i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunktist i tuleneb, et huvitatud isikutele on peretoetusi kohustatud maksma üksnes elukohaliikmesriik, kuivõrd vastavalt neile sätetele on selle liikmesriigi õigusnormide alusel „omandatud" õigus sellistele toetustele, sest kõik õigusaktides nende toetuste määramiseks ette nähtud tingimused on täidetud, ja seda vaatamata sellele, et huvitatud isikud on valinud nendest ilmajäämise kasuks.

27 Kuigi Hispaania valitsus täpsustab oma kirjalikes märkustes, et Hispaania mitteosamakseline puuetega isikute hüvitis, millele eelotsusetaotlus viitab, ei ole ette nähtud mitte seaduses 13/1982, vaid seadusandlikus dekreedis 1/1994, möönab ta siiski, et see täpsustus ei mõjuta kuidagi esitatud küsimuste asjakohasust, kuivõrd igal juhul ning olenemata sellest, millise hüvitise kasuks huvitatud isikud Hispaanias on valiku teinud, on kõik need hüvitised – nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse

punktist 16 – ühitamatud selles seadusandlikus dekreedis puuetega laste puhul ette nähtud Hispaania ülalpeetavate laste hüvitisega.

28 Kõigepealt tuleb käesolevas kohtuasjas välja selgitada, kas vähemalt üks põhikohtuasjades kõne all olevatest sotsiaalhüvitistest kuulub määruse nr 1408/71 artiklite 77 ja 78 kohaldamisalasse, nagu seda arvab eelotsusetaotluse esitanud kohus. Nimelt oleksid eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused kõnealuste sätete tõlgendamise kohta asjakohatud juhul, kui see nii ei ole.

Määruse nr 1408/71 artiklite 77 ja 78 kohased hüvitised

29 Määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 1 ja artikli 78 lõike 1 kohaselt kuuluvad neis sätetes käsitletavate „hüvitiste" alla „peretoetused" ja vajaduse korral ning orbe puudutavas orbude lisa- või eritoetused.

30 Kõnealuse määruse artikli 1 punkti u alapunkti ii kohaselt viitab mõiste „peretoetus" selle määruse kohaldamisel korrapärasele rahalisele toetusele, mida antakse sõltuvalt pereliikmete arvust ja vanusest.

31 Sellest tuleneb, et „peretoetused", mille maksmise artiklid 77 ja 78 ette näevad, on üksnes sellele määratlusele vastavad hüvitised ning nende alla ei kuulu mis tahes muud ülalpeetavate laste puhul makstavad perehüvitised (vt selle kohta 27. septembri 1988. aasta otsus kohtuasjas 313/86: Lenoir, EKL 1988, lk 5391, punktid 10 ja 11; 20. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-33/99: Fahmi ja Esmoris Cerdeiro-Pinedo

Amado, EKL 2001, lk I-2415, punktid 33–35, ning samuti 31. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-43/99: Leclere ja Deaconescu, EKL 2001, lk I-4265, punktid 41 ja 42).

32 Käesoleval juhul on esiteks sobilik märkida, et Hispaania mitteosamakseline puudega isikute hüvitis, mille kasuks huvitatud isikud oma elukohaliikmesriigis valiku tegid – olgu siis tegemist „mitteosamakselise invaliidsuspensioniga" seadusandliku dekreedi 1/1994 alusel või „eriabiga" seaduse 13/1982 alusel –, on ära märgitud määruse nr 1408/71 II lisas, mis loetleb punkti H all Hispaania mitteosamakselised erihüvitised, mille puhul on kõnealuse määruse artikli 10a kohaselt selle määruse III jaotise kohaldamine välistatud. Ei ole vaidlustatud asjaolu, et kõnealune hüvitis kujutab endast mitteosamakselist erihüvitist. Sellest lähtuvalt ei kuulu kõnealune hüvitis mõiste „peretoetused" alla kõnealuse määruse artikli 1 punkti u alapunkti ii tähenduses ning ei kujuta endast seega kõnealuse määruse artiklite 77 ja 78 kohaldamisalasse kuuluvat „hüvitist".

33 Lisaks sellele ei ole vaidlust seoses asjaoluga, et Saksa ülalpeetavate laste hüvitis, mis on ette nähtud asjaomaste töötajate endises töökohaliikmesriigis puuetega laste puhul ning mille Saksamaa Liitvabariik on ära märkinud oma määruse nr 1408/71 artikli 5 alusel esitatud deklaratsioonis kui kõnealuse määruse artiklite 77 ja 78 kohaldamisalasse kuuluva hüvitise, kujutab aga endast „peretoetust" kõnealuse artikli 1 punkti u alapunkti ii tähenduses.

34 Euroopa Komisjon ning sisuliselt ka F. Barrera Castro väidavad seevastu, et vastupidi eelotsusetaotluse esitanud kohtu oletustele esitatud küsimustes, ei kuulu puudega laste vanematele seadusandliku dekreedi 1/1994 alusel makstav Hispaania ülalpeetavate laste hüvitis kõnealuste artiklite 77 ja 78 kohaldamisalasse. Nimelt ei saa seda hüvitist nende arvates käsitada hüvitisena, mida antakse sõltuvalt pereliikmete arvust ja vanusest, sest määrava tähtsusega on ka täiendavad või teist laadi kriteeriumid, st puue ja puude protsent või aste. Nende väitel toetab sellist analüüsi kõnealuse hüvitise

ühitamatus seaduses 13/1982 ette nähtud hüvitisega. Nimelt on selline ühitamatus riiklikul tasandil seletatav vaid siis, kui Hispaania seadusandja on seisukohal, et need kaks hüvitist on samalaadsed või vähemalt suunatud sama eesmärgi saavutamisele.

35 Tuleb siiski tuvastada, et vastavalt määruse nr 1408/71 artiklile 5 esitatud deklaratsioonis märkis Hispaania Kuningriik sõnaselgelt, et seadusandlikus dekreedis 1/1994 ette nähtud Hispaania ülalpeetavate laste hüvitis ning samuti orvuhüvitised kujutavad endast vastavalt kõnealuse määruse artiklites 77 ja 78 viidatud hüvitisi.

36 Kuid, nagu kohus on juba sedastanud, tuleb – vaatamata sellele, et asjaolu, et siseriikliku seaduse või määruse alusel pensioni saavatele isikutele makstavaid ülalpeetavate laste hüvitisi ei ole nimetatud määruse nr 1408/71 artikli 5 kohaselt esitatud deklaratsioonis, ei võimalda iseenesest tuvastada, et kõnealused hüvitised ei kujuta endast selle määruse artiklites 77 ja 78 nimetatud hüvitisi – seevastu asuda seisukohale, et kui selliseid hüvitisi on kõnealuses deklaratsioonis nimetatud, on nende puhul tegemist hüvitistega kõnealuste sätete tähenduses (vt selle kohta 11. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-251/89: Athanasopoulos jt, EKL 1991, lk I-2797, punkt 28).

37 Sellest tuleneb, et sarnaselt huvitatud isikute endises töökohaliikmesriigis ette nähtud Saksa ülalpeetavate laste hüvitisele kujutab huvitatud isikute elukohaliikmesriigis seadusandliku dekreediga 1/1994 ette nähtud Hispaania ülalpeetavate laste hüvitis endast „peretoetust" määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti ii tähenduses ja sellest tulenevalt „hüvitist" selle määruse artiklite 77 ja 78 tähenduses.

38 Neil tingimustel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu soovile vastu tulles uurida, kas endise töökohaliikmesriigi pädevad ametiasutused võivad keelduda maksmast huvitatud isikutele peretoetusi, millele neil on õigus üksnes selle liikmesriigi siseriiklike õigusnormide alusel ja seda põhjendusel, et määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i kohaselt on selliste toetuste maksmiseks edaspidi ainupädev nende uus elukohaliikmesriik, kuivõrd huvitatud isikud on lahkunud endisest töökohaliikmesriigist, et naasta oma päritoluliikmesriiki.

Milline liikmesriik on pädev maksma peretoetusi?

39 Selles osas tuleb meenutada, et määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i kohaselt antakse peretoetusi vastavalt selle liikmesriigi õigusaktidele, mille territooriumil pensionär või surnud töötaja orb elab, kui pensionäri või surnud töötaja suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusnormid. Määruse nr 1408/71 kõnealused sätted osutavad seega elukohaliikmesriigile kui ainupädevale riigile kõnealuste peretoetuste määramiseks (vt selle kohta 27. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-59/95: Bastos Moriana jt, EKL 1997, lk I-1071, punktid 15 ja 18).

40 Kuid määruse nr 1408/71 kõnealuste sätete sõnastusest tulenevalt osutab määrus nr 1408/71 elukohaliikmesriigile kui pädevale riigile üksnes siis, kui selle liikmesriigi õigusnormide alusel on „omandatud” õigus peretoetustele.

41 Viimati nimetatud tingimuste täidetuse hindamine, mis kujutab endast siseriikliku õiguse küsimust, kuulub siseriikliku kohtu pädevusse (vt 24. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-471/99: Martínez Domínguez jt, EKL 2002, lk I-7835, punkt 25).

42 Käesolevas kohtuasjas on eelotsusetaotluse esitanud kohtu eesmärk just nimelt mõiste „omandatud" ulatuse väljaselgitamine määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti ii ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i tähenduses. Ta soovib nimelt teada saada, kas elukohaliikmesriigis ette nähtud õigust saada peretoetusi saab käsitada „omandatuna" kõnealuste sätete tähenduses juhul, kui see õigus on nimetatud liikmesriigis välistatud ainuüksi seetõttu, et huvitatud isikud ise on teinud valiku saada teist hüvitist, mis on kõnealuste peretoetustega ühitamatu, ehk kui huvitatud isikud on selles osas kasutanud siseriiklikes õigusnormides ette nähtud õigust valida. Selline liidu õiguse eeskirja tõlgendust käsitlev küsimus kuulub ilmselgelt Euroopa Kohtu ainupädevusse.

43 Selles osas tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et selleks, et õigust peretoetusele oleks võimalik käsitada liikmesriigi õigusaktide alusel „omandatuna", peab selle riigi õigus tunnustama hüvitise saamise õigust pereliikmele, kes selles riigis töötab või töötas, millisel juhul tuleb neid hüvitisi kõnealuste õigusnormide alusel maksta (vt analoogia alusel 20. aprilli 1978. aasta otsus kohtuasjas 134/77: Ragazzoni, EKL 1978, lk 963, punkt 8, ja 13. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 191/83: Salzano, EKL 1984, lk 3741, punkt 7).

44 Kuid Euroopa Kohtu samuti väljakujunenud praktikast tuleneb, et sellise õiguse tunnustamiseks on vajalik, et huvitatud isik täidab kõik nii sisulised kui vormilised tingimused, mis selle õiguse teostamiseks asjaomase riigi siseriiklike õigusaktidega ette nähtud on, mille hulgas võib vajaduse korral esineda tingimus, et eelnevalt on selliste hüvitiste saamiseks esitatud taotlus (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Ragazzoni, punktid 8 ja 9; eespool viidatud kohtuotsus Salzano, punktid 7 ja 10; 23. aprilli 1986. aasta otsus kohtuasjas 153/84: Ferraioli, EKL 1986, lk 1401, punkt 14; 4. juuli 1990. aasta otsus kohtuasjas C-117/89: Kracht, EKL 1990, lk I-2781, punkt 11, ja 9. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-119/91: McMenamin, EKL 1992, lk I-6393, punkt 26).

45 Sellest tuleneb, et kui sarnaselt põhikohtuasjas toimuvaga ei saa huvitatud isikud taotleda elukohaliikmesriigi siseriiklikes õigusnormides ette nähtud peretoetusi seetõttu, et nad on teinud valiku ühe teise hüvitise kasuks, mille maksmine välistab kõnealuste toetuste maksmise, siis ei saa asuda seisukohale, et huvitatud isikud on selles liikmesriigis „omandanud" õiguse nendele peretoetustele määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i tähenduses; sellel seisukohal on samuti Hispaania valitsus ning seda möönab lisaks ka Saksamaa valitsus. Nimelt ei vasta huvitatud isikud kõnealuste toetuste maksmise kõigile vormilistele ja sisulistele tingimustele.

46 Neil asjaoludel ei ole seega kohaldatav määruse nr 1408/71 kõnealustes sätetes kehtestatud eeskiri, mille kohaselt huvitatud isikute elukohaliikmesriik on ainupädev maksma sellistele pensionäridele või selliste surnud töötaja orbudele peretoetusi, kelle suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusaktid.

47 Saksamaa valitsus väidab siiski, et kui sarnaselt põhikohtuasjaga on õigus peretoetustele elukohaliikmesriigis välistatud ainuüksi seetõttu, et huvitatud isikud on teinud valiku saada selles riigis üht teist hüvitist, tuleb analoogia alusel kohaldada määruse nr 1408/71 artikli 76 lõiget 2. Käesolevale kohtuasjale ülekantuna tingiks kõnealuse sätte kohaldamine selle, et pädevad Saksa ametiasutused võivad toimida nii, nagu oleksid huvitatud isikud teinud valiku saada Hispaania õigusnormides ette nähtud peretoetusi, välistades sel moel Saksa õigusnormides ette nähtud peretoetuste saamise õiguse. Selline analoogia alusel kohaldamine on Saksamaa valitsuse väitel vajalik esiteks seetõttu, et asjaomased huvid on võrreldavad: pensionäride ülalpeetavaid lapsi tuleb kohelda samamoodi, nagu töötajate ülalpeetavaid lapsi. Teiseks toetab seda Saksamaa valitsuse väitel ka kõnealuse artikli 76 lõike 2 mõte ja eesmärk. Nimelt ei olevat selle sätte eesmärk ainuüksi hüvitiste kumulatsiooni vältimine, vaid samuti ka selle tagamine, et kulud jaotuvad liikmesriikide vahel õiglaselt. Peretoetuste saamiseks taotluse tahtlikult esitamata jätmine ei tohiks seega tingida nende maksmise

kohustuse ülekandmist selles osas esmakohustusega liikmesriigilt liikmesriigile, kes on selles osas pädev vaid täiendavalt.

48 Selle argumentatsiooniga ei saa siiski nõustuda.

49 Pärast ajavahemikku, mil käesoleva kohtuotsuse punktides 43 ja 44 viidatud kohtuotsuste aluseks olnud kohtuasjades ilmnesid asjaomased faktilised asjaolud, muudeti küll määruse nr 1408/71 artikli 76 tolleaegset versiooni, mida kõnealused kohtuasjad käsitlesid, nõukogu 30. oktoobri 1989. aasta määrusega (EMÜ) nr 3427/89 (EÜT L 331, lk 1), et lisada sinna lõige 2, mille eesmärk oli võimaldada töökohaliikmesriigil peatada õigus saada perehüvitisi juhul, kui elukohaliikmesriigis ei ole nende hüvitiste saamiseks taotlust esitatud ja sellest tulenevalt ei ole see liikmesriik hüvitisi ka maksnud.

50 See asjaolu ei muuda siiski kõnealust kohtupraktikat kasutuks määruse nr 1408/71 artiklite 77 ja 78 tõlgendamisel. Erinevalt määruse nr 1408/71 artiklist 76 sellele varem antud sõnastuses, mis reguleerib perehüvitiste saamise õiguste kumulatsiooni juhul, kui sellised hüvitised kuuluvad maksmisele pereliikmete elukohaliikmesriigis töötamisest tulenevalt ja teise liikmesriigi õigusnormide alusel, ei täiendatud kõnealuseid artikleid 77 ja 78, mis seonduvad pensionäride ning samuti surnud töötajate orbude õigusega saada peretoetusi, määrusega nr 3427/89, millega ometigi muudeti nii mitmeski osas määruse nr 1408/71 perehüvitiste maksmist käsitlevate sätete tolleaegset redaktsiooni (vt selle kohta 14. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-16/09: Schwemmer, EKL 2010, lk I-9717, punkt 57).

51 Lisaks sellele ja eeskätt ei saa liidu õigusnorme siseriiklike sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kooskõlastamise kohta, võttes eelkõige arvesse kooskõlastamise eesmärke, kohaldada – välja arvatud nende eesmärkidega kooskõlas oleva sõnaselge erandi korral – viisil, mis jätaks võõrtöötaja või tema õigusjärglased ilma üksnes liikmesriigi

õigusnormides ette nähtud hüvitistest kindlustusperioodide alusel, mis on tal täitunud vastavalt kõnealustele õigusnormidele (vt selle kohta eelkõige 5. juuli 1967. aasta otsus kohtuasjas 9/67: Colditz, EKL 1967, lk 297 ja 304; 6. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas 100/78: Rossi, EKL 1979, lk 831, punkt 14; eespool viidatud kohtuotsus Schwemmer, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika, samuti 30. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas C-388/09: Silva Martins, EKL 2011, lk I-5737, punkt 75).

52 Seega, mis puudutab määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i, siis on Euroopa Kohus juba sedastanud, et neid sätteid ei saa tõlgendada viisil, mis jätaks töötaja või surnud töötaja orvu ilma suuremast hüvitisest seeläbi, et uues elukohaliikmesriigis omandatud õigus saada hüvitisi asendatakse varem üksnes teise liikmesriigi õigusnormide alusel omandatud õigusega hüvitistele (vt selle kohta eelkõige 12. juuni 1980. aasta otsus kohtuasjas 733/79: Laterza, EKL 1980, lk 1915, punktid 9 ja 10; 9. juuli 1980. aasta otsus kohtuasjas 807/79: Gravina, EKL 1980, lk 2205, punkt 8; 24. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 320/82: D'Amario, EKL 1983, lk 3811, punkt 5; 14. detsembri 1988. aasta otsus kohtuasjas 269/87: Ventura, EKL 1988, lk 6411, punkt 14, ja eespool viidatud kohtuotsus Bastos Moriana jt, punkt 16).

53 Põhikohtuasjas ei ole aga vaidlust selle üle, et igal huvitatud isikul oli Saksamaal õigus saada pensioni, mis oli omandatud üksnes Saksa õigusnormide alusel ning selles liikmesriigis täitunud kindlustusperioodide alusel; see tuleneb ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuste sõnastusest endast.

54 Neil tingimustel ei saa määruse nr 1408/71 artikleid 77 ja 78 tõlgendada nii, et endine töökohaliikmesriik võib keelduda maksmast huvitatud isikutele välja üksnes selle riigi õigusnormide alusel omandatud õigusi saada peretoetust ja seda ainuüksi põhjendusel, et kõnealused huvitatud isikud oleksid saanud taotleda suuremat peretoetust oma elukohaliikmesriigis.

55 Sellest tulenevalt ning kuivõrd põhikohtuasjas on vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktidest 39–46 tulenevale selge, et huvitatud isikud ei ole elukohaliikmesriigi õigusnormide alusel „omandanud" õigust saada peretoetusi, peavad endise töökohaliikmesriigi, kus õigus saada selliseid peretoetusi omandati üksnes selle riigi õigusnormide alusel, pädevad ametiasutused maksma need toetused välja täies ulatuses ning tingimustel ja piirangutega, mis on sätestatud kõnealustes õigusnormides (vt selle kohta 7. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-113/96: Gómez Rodríguez, EKL 1998, lk I-2461, punkt 32, ja eespool viidatud kohtuotsus Martínez Domínguez jt, punktid 21 ja 22).

56 Eelnevaga arvestades tuleb kahele esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et juhul kui õigus saada peretoetusi endises töökohaliikmesriigis omandati üksnes selle liikmesriigi õigusnormide alusel, on sellistel vanadus- ja/või invaliidsuspensioni saavatel pensionäridel või sellise surnud töötaja orvul, kelle suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusaktid, kuid kelle õigus pensionile ja orvuhüvitisele tuleneb üksnes endise töökohaliikmesriigi õigusnormidest, õigus nõuda selle riigi pädevatelt ametiasutustelt kõnealustes õigusnormides puudega laste puhul ette nähtud peretoetuste maksmist täies ulatuses ja seda vaatamata sellele, et nad ei ole elukohaliikmesriigis taotlenud selle riigi õigusaktides ette nähtud võrreldavat suuremat toetust, sest nad on teinud valiku teise puudega isikute hüvitise kasuks, mis on nimetatud toetustega ühitamatu.

Kolmas küsimus

57 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 39–46 märgitut on Euroopa Kohtu poolt eelmises punktis antud vastus *mutatis mutandis* kohaldatav olukorras, kus huvitatud isikutel ei ole elukohaliikmesriigi õigusnormide alusel võimalik teha valikut

peretoetuste maksmise kasuks selles riigis näiteks põhjusel, et asjaomaseid lapsi ei ole enam võimalik käsitada vanemate poolt ülalpeetavatena.

58 Nimelt ei saa ka sellises olukorras asuda seisukohale, et elukohaliikmesriigis on „omandatud" õigus saada peretoetusi määruse nr 1408/71 artikli 77 lõike 2 punkti a ja artikli 78 lõike 2 punkti a tähenduses, kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohus on ise tuvastanud, et sellises olukorras ei ole täidetud nimetatud toetuste maksmiseks siseriiklikes õigusnormides ette nähtud sisulised tingimused, mistõttu ei esine nende hüvitiste maksmise kohustust.

59 Seetõttu tuleb kolmandale küsimusele vastata, et vastus sellele on sama kahele esimesele küsimusele antud vastusega, kui elukohaliikmesriigi õigusnormide alusel ei saa huvitatud isikud teha valikut peretoetuste maksmise kasuks selles riigis.

Kohtukulud

60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 ning muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1992/2006, artikli 77 lõike 2 punkti b alapunkti i ja artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et juhul kui õigus saada peretoetusi endises töökohaliikmesriigis omandati üksnes selle liikmesriigi õigusnormide alusel, on sellistel vanadus- ja/või invaliidsuspensioni saavatel pensionäridel või sellise surnud töötaja orvul, kelle suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusaktid, kuid kelle õigus pensionile ja orvuhüvitisele tuleneb üksnes endise töökohaliikmesriigi õigusnormidest, õigus nõuda selle riigi pädevatelt ametiasutustelt kõnealustes õigusnormides puudega laste puhul ette nähtud peretoetuste maksmist täies ulatuses ja seda vaatamata sellele, et nad ei ole elukohaliikmesriigis taotlenud selle riigi õigusaktides ette nähtud võrreldavat suuremat toetust, sest nad on teinud valiku teise puudega isikute hüvitise kasuks, mis on nimetatud toetustega ühitamatu.**

2. **Vastus kolmandale küsimusele on sama kahele esimesele küsimusele antud vastusega, kui elukohaliikmesriigi õigusnormide alusel ei saa huvitatud isikud teha valikut peretoetuste maksmise kasuks selles riigis.**

Allkirjad